

Europapolitisk redegjørelse. Informasjonspakke knyttet til aktuelle saker.

Utenriksministeren holder 16. november den halvårlige redegjørelsen om EU- og EØS-saker. Stortinget debatterer redegjørelsen 18. november.

Stortingets administrasjon mottar ingen informasjon om innholdet i redegjørelsen. Nedenfor er informasjon om et utvalg aktuelle EU/EØS-saker, samlet og utarbeidet av koordineringsgruppa, som består av biblioteket, internasjonalt sekretariat og utredningsseksjonen.

[Informasjon om andre saker](#) og [aktuelle rettsaker](#) finnes på Løveportens EU/EØS-punkt, og som EU/EØS-nyheter fordelt i henhold til komiteenes ansvarsområder. Koordineringsgruppa er tilgjengelig for spørsmål og ytterligere informasjonsinnhenting etter redegjørelsen.

EU-nyheter - komiteer:

[Arbeid og sosial](#)

[Energi og miljø](#)

[Familie og kultur](#)

[Finans](#)

[Helse og omsorg](#)

[Justis](#)

[Kirke og utdanning](#)

[Kommunal](#)

[Kontroll](#)

[Næring](#)

[Transport](#)

[Utenriks og forsvar](#)

Innhold

- 2 Innskuddsgarantiordningen
- 3 AMT-direktivet (revisjon av fjernsynsdirektivet) og alkoholreklame
- 4 Norsk deltakelse på møter i EU
- 5 Fornybardirektivet
- 6 Forslag om at Stortinget kan motta EU-kommisjonens lovforslag
- 7 Datalagringsdirektivet
- 9 EUs klimapolitikk
- 9 Dypvannsboring
- 9 Frontex og grensekontroll
- 10 EØS-finansieringsordningene
- 11 Lisboa-traktaten – konsekvenser for EØS-samarbeidet
- 12 Mer om Lisboa-traktaten
- 13 Status i arbeidet med EUs nye utenriktjeneste (EEAS)
- 14 Forholdet mellom NATO og EU
- 15 EUs utenrikspolitikk. Forholdet til Kina. G20
- 16 2020
- 17 Forslag til nytt EU-direktiv om forbrukerrettigheter
- 17 Makrellsaken
- 18 Finansspørsmål. EUs håndtering av finanskrisen
- 19 Kommisjonens arbeidsprogram for 2011
- 20 EUs energistrategi 2011-2020 og infrastrukturpakken
- 21 Ny utvidelsesrapport fra EU-kommisjonen

Innskuddsgarantiordningen

EU har vedtatt at landene skal øke sin innskuddsdekning til minimum 50.000 euro innen utgangen av juni 2009, og at en fullharmonisering på 100.000 euro skal skje fra 1. januar 2011. Fra 1. januar 2011 skifter ordningen karakter fra å være en minimumsordning til å være en fullharmonisert ordning.

Revisjonsforslaget som kommisjonen la fram i sommer, og som nå er til behandling, gjelder ikke fullharmoniseringen, som allerede er vedtatt. Slik sett må spørsmålet betraktes som avgjort for harmoniseringens del. Under stortingspresidentens offisielle besøk i Brussel 9.-10 november, pekte imidlertid lederen for Europaparlamentets indre marked-komité, Malcolm Harbour, på at parlamentet ved behandlingen av revisjonsforslagene i prinsippet har fullmakt til å foreta beslutninger om direktivet generelt, og ikke må begrense seg til å stemme for eller imot de foreslåtte revisjonene. Han anbefalte stortingspolitikerne å ta opp saken med komiteen for økonomiske og monetære saker og dens leder, Sharon Bowles.

Den norske innskuddsgarantiordningen, som har vært uendret siden 1996, dekker innskudd på inntil 2 millioner kroner per kunde per bank. Norske myndigheter har bedt om en tilpasningstekst, hvor det framgår at vi kan opprettholde en slik innskuddsdekning. EU-kommisjonen avviser dette og mener det vil føre til konkurransevridding. Finansministeren har tatt saken opp med sine nordiske kolleger. Han har også tatt den opp med kommisjonen, senest under et møte med kommissær Barnier 10. november.

EU-direktivet er EØS-relevant og skal i utgangspunktet innlemmes i EØS-avtalen. Regjeringen arbeider, i forbindelse med spørsmålet om innlemmelse i EØS-avtalen, for å kunne beholde den norske beløpsgrensen. Etter norsk syn skulle ikke dette forstyrre det indre marked, og regjeringen arbeider derfor for den såkalte topping-up ordningen, som innebærer at utenlandske filialer i Norge kan slutte seg til ordningen og et eksportforbud, som innebærer at norske banker ikke kan yte den høye innskuddsdekningen ved virksomhet i utlandet, slik at man skal være helt sikre på å utelukke konkurransevridding.

[De nasjonale parlamentene har hatt direktivet til behandling](#) for å belyse hvorvidt det kan komme i konflikt med det såkalte nærhetsprinsippet. Slik sett kunne direktivet ha blitt den første praktiske prøven på «gult-kort-mekanismen» i Lisboa-traktaten. Dersom minst en tredjedel av de nasjonale parlamenter ber om det, må nemlig kommisjonen se på et lovforslag på nytt. I utgangspunktet gikk imidlertid fristen for uttalelse ut 14. oktober, og koordineringsgruppa kjenner ikke til at det er kommet inn grunngitte uttalelser fra andre enn Sverige, Tyskland og Danmark. Østerrike har også kommet med enkelte innsigelser, men støtter grunnprinsippene i den foreslåtte ordningen.

Det er verdt å merke seg at de tyske uttalelsene (fra [Forbundsdagen](#) og [Forbundsrådet](#)) går imot en fullharmonisering av dekningsbeløpet til 100.000 euro. I uttalelsen pekes det på at ordningen vil være en ulempe for de tyske sparekassene og folkebankene, som i dag er solidarisk ansvarlige for andres innskudd, og som ikke har en øvre grense på dekningsbeløpet. Den tyske regjeringen arbeider også for å få unntaksbestemmelser, og finansminister Schäuble skal ha sendt to brev til kommissær Barnier, hvor han uttrykker bekymring.

[Den svenske riksdagen](#) vedtok 6. oktober en grunngett uttalelse til EU om at direktivet er i strid med nærhetsprinsippet. Bakgrunnen er direktivets forslag om at EU-land stiller opp for

hverandre dersom et gitt land ikke kan oppfylle garantiene (gjensidig lånefasilitet). Uttalelsen gjelder ikke dekningsbeløpet. For Sveriges del vil direktivet innebære at innskuddsgarantien nær dobles. Dagens dekningsbeløp i Sverige er 500.000 svenske kroner. [Folketingets uttalelse](#) begrunnes, på samme måte som riksdagens, med at forslaget om gjensidig lånefasilitet bryter med nærhetsprinsippet.

De nasjonale parlamentenes negative vedtak vil ikke umiddelbart få noen betydning, gitt at mindre enn en tredjedel av dem har benyttet denne muligheten til å uttale seg om nærhetsprinsippet. Likevel kan det ikke utelukkes at disse vedtakene, særlig fra Forbundsdagen, kan skape en politisk dynamikk som kan få kommisjonen til å justere kursen.

AMT-direktivet (revisjon av fjernsynsdirektivet) og alkoholreklame

[Direktivet om audiovisuelle medietjenester \(AMT-direktivet\)](#) erstatter det såkalte fjernsynsdirektivet. Mens fjernsynsdirektivet bare omfatter tradisjonelle kringkastede fjernsynssendinger, omfatter AMT-direktivet alle typer audiovisuelle medietjenester, uansett hvilken plattform de leveres fra. Målet med direktivet er å sikre uendret videresending av fjernsynssendinger innenfor EU/EØS-området. Prinsippet om senderland står sentralt, noe som betyr at kringkastere av audiovisuelle tjenester kun trenger å etterleve reglene i det medlemslandet der de er etablert.

Da EØS-avtalen ble inngått, fikk Norge unntak fra fjernsynsdirektivet når det gjaldt alkoholreklame. I forbindelse med at direktivet ble endret på slutten av 1990-tallet, [forhandlet Norge fram en videreføring av unntaket](#), men bare for såkalte rettede TV-sendinger.

Dagens unntak betyr at Norge kan begrense videresendingen av alkoholreklame i norske kabelnett dersom sendingene er særskilt rettet mot Norge. Unntaket er tidsbegrenset, og i forbindelse med vedtaket av AMT-direktivet har EU-kommisjonen vært klar på at dette ikke kan forlenges. Dersom Norge ikke får gjennomslag i EU for å videreføre unntaket, vil forbudet bare gjelde alkoholreklame rettet mot mindreårige eller som oppfordrer til "overdrevet konsum".

[På det siste møtet i Europautvalget](#) orienterte utenriksminister Støre om statusen for forhandlingene om en videreføring av det norske unntaket: «Vi har hatt forhandlingsmøte med kommisjonen på embetsnivå. De har systematisk ikke vært positive til Norges og EØS-landenes ønsker. Saken ble senest tatt opp 1. oktober, og der ga kommisjonen igjen uttrykk for at EØS/EFTA-landene nå må akseptere direktivet uten tilpasninger». Støre opplyste videre om at saken vil bli tatt opp på et møte 15. november mellom helseministeren og fagansvarlig i EU-kommisjonen.

Støre sa i samme møte at dersom Norge ikke får gjennomført unntaket, må man forsøke å få til bilaterale ordninger med aktuelle senderland. Dagfinn Høybråten viste til videreføringen av norsk lovgivning som grunnleggende for KrFs støtte til EØS-avtalen, og til brevvekslingen i forkant av at avtalen ble inngått, og understreket at han ser veldig alvorlig på situasjonen. Han ba regjeringen «vurdere alle de virkemidler som EØS-avtalen gir for å motsette seg et slikt pålegg».

I [Aftenposten 15. november](#) sier Dagfinn Høybråten at dersom forhandlingene med EU ikke fører fram, må Norge reservere seg. Det gjentar Knut Arild Hareide i *Politisk kvarter* under diskusjonen med statsminister Stoltenberg. Stoltenberg viser til regjeringens arbeid med å få til nasjonale tilpasninger, og mener det er for tidlig å spekulere i å reservere seg mot direktivet fordi «erfaring så langt er at vi alltid har funnet andre og bedre løsninger».

I forhandlingene med EU har Norge ønsket å utvide unntaket til også å gjelde reklame for gambling.

AMT-direktivet omfatter også andre forhold – blant annet produktplassering, sponning og reklameavbrudd. Direktivet uttrykker forbud mot produktplassering som en hovedregel, men ifølge [Mandag morgen](#) er derimot unntakene så mange at forbudet kun vil gjelde nyheter og andre meningsbærende produksjoner. I forbindelse med [høringen høsten 2009](#) var Barne- og likestillingsdepartementet og Forbrukerombudet negative til en oppmyking av regelverket om produktplassering.

Norsk deltakelse på møter i EU

[Aftenposten](#) har kartlagt norske statsråders deltakelse på EU-møter på ministernivå. I første halvår 2010 ble statsråder invitert til å delta på 25 møter. Seks ganger møtte en statsråd, fire ganger en statssekretær og ti ganger en person på embetsnivå. I fem tilfeller møtte ingen. Ved tre tilfeller var askeskyen årsak.

I artikkelen «[Gir ikke blaffen](#)» i Aftenposten 11. november, skriver utenriksminister Støre at «vi ønsker å delta på flest mulig av disse, og møtefrekvensen bør bli bedre, for slike møter kan være nyttige politiske verksteder. Men i mine regjeringskollegers travle hverdag må også disse møtene veies opp mot andre viktige gjøremål». Han mener regjeringens europapolitikk ikke kan alene måles opp mot antall møter man deltar i, og legger til: «Kontakten blir, på grunnlag av at Norge ikke er medlem av EU, godt ivaretatt».

Aftenposten trekker 12. november fram [justisminister Knut Storbergets mange besøk](#) i Brussel. Storberget framhever de uformelle møtene som svært nyttige, og uttaler at «det er tidkrevende arbeid, men det er svært interessant og viktig. Vi må heve statusen for denne typen arbeid».

Da Stortingets administrasjon presenterte tilsvarende tall i informasjonspakken til møtet i [Europautvalget 27. april 2010](#), ble utenriksminister Støre stilt spørsmål om dette var forenlig med en aktiv europapolitikk. I svaret pekte han på at det er regjeringens ønske å delta på de fleste møtene: «men det er jo litt avhengig av dagsordenen, litt avhengig av hvor det er, og litt avhengig av timeplanen her hjemme».

Tallene det da ble vist til, ble satt sammen på bakgrunn av informasjon fra det spanske formannskapet og viste at Norge fram til april hadde blitt invitert til 19 av 22 uformelle ministermøter og formelle ministerkonferanser. Norske statsråder deltok ifølge disse tallene på sju av møtene, på enkelte møter deltok en statssekretær og i vel ti møter deltok en person på embetsnivå. Det siste gjaldt også møter hvor det spanske formannskapet på eget initiativ hadde rettet en særlig invitasjon til Norge, på bakgrunn av interesse for norsk politikk på det aktuelle fagområdet.

I Aftenposten 15. mai 2006 presenteres [tall for Stoltenberg-regjeringen og Bondevik-regjeringen](#). Fra regjeringsskiftet høsten 2005 og fram til mai 2006 deltok Norge i 15 møter på ministernivå. Til seks av møtene sendte Stoltenberg-regjeringen en statssekretær. I tilsvarende periode høsten 2004 til våren 2005, sendte Bondevik-regjeringen en statssekretær til fire av 14 møter.

Daværende statssekretær Liv Monica Stubholt i Utenriksdepartementet uttalte til Aftenposten at det å sende en statssekretær ikke behøver å være en nedprioritering: «Dersom det over tid viser seg å være et mønster i at statsråder ikke drar, så vil det være i strid med det som er vår ambisjon. Men det er ikke tilfellet, sier statssekretæren som mener at dersom antallet møter som statsråder deltar på går mye ned, vil ikke det være bra».

Fornybardirektivet

Direktivet, som ble lagt fra i januar 2008, har vært oppe under de to siste møtene i Europautvalget. [Direktivet](#) legger en ramme for satsningen på fornybar energi i EUs medlemsland og omfatter elektrisitet, oppvarming/avkjøling og transport. Det spesifiseres nasjonale mål for andelen fornybar energi målt opp mot landenes samlede energibruk, slik at fornybarandelen økes fra 8,5 prosent i 2005 til 20 prosent i løpet av 2020. Det er satt opp delmål underveis som må oppnås for at bøter skal unngås.

Den norske regjeringen mener fornybardirektivet er EØS-relevant. Norge hadde en fornybarandel på ca 58,2 prosent i 2005, langt høyere enn samtlige EU-land, og langt over EUs mål for 2020. Senere skal Norges andel være kommet opp i over 60 prosent.

I et intervju med Aftenposten uttaler EU-ambassadør Janos Herman at EU likevel forventer en økning i Norges fornybarandel. Han peker på at det ikke er det enkelte lands fornybarandel i utgangspunktet som avgjør hvilken forpliktelse det har, men i hvilken grad landets velstandsnivå gir mulighet til å øke andelen. Etter EUs beregningsmetode vil derfor Storbritannia måtte øke sin fornybarandel fra 1,3 til 15 prosent, Sverige fra 39,8 til 49 prosent og Romania fra 17,8 til 24 prosent.

I artikkelen *Konsekvenser for Norge av EUs fornybardirektiv*, i [Økonomisk analyse 4/2010](#), heter det at dersom man benytter EUs beregningsmåte, vil det måtte bety en økning i fornybarandelen til 72,4 prosent i 2020. Videre heter det: «Det er viktig å merke seg at EUs beregningsmetode ikke er lovfestet i selve direktivet. Den står beskrevet i en konsekvensutredning (EU 2008) og gjelder hvordan man skal fordele oppnåelsen om 20 prosent fornybarandel i EU i 2020, internt blant EU-landene».

I artikkelen pekes det på at det kan by på store utfordringer å øke andelen i tråd med EUs beregningsmetode, ikke minst så lenge transportsektoren fortsetter å utgjøre en like stor andel av energibruken som i dag. Statssekretær Sigrid Hjørnegård i Olje- og energidepartementet sier ifølge [Dagbladet 19.juni](#) at Norge ikke skal følge den samme utregningsmetoden som resten av EU. Regjeringen vil ha en forpliktelse som er «fornuftig sett ut fra vårt utgangspunkt».

Under møtet i Europautvalget 30. september uttalte Jan Tore Sanner (H) følgende: ”Jeg synes kanskje at utenriksministeren gikk noe langt i å skryte opp det norske utgangspunktet, for her er jo litt av poenget at man skal ha økt tilgang til ny fornybar energi. Det er helt opplagt at der

har Norge en jobb å gjøre. Vi har langt fra kommet så langt som vi burde ha gjort på det området”.

Både Norge og Island har hatt sonderingssamtaler med Kommisjonen. To viktige formål med direktivet er hensynet til klima og forsyningssikkerhet. Norge og Islands høye fornybarandel innebærer ifølge regjeringen at potensialet for utfasing av fossil energi er mindre her enn i andre europeiske land. Norge vil, sammen med Island, arbeide videre for å finne gode løsninger på hvordan direktivet kan inkluderes i EØS-avtalen. Det har vært sentralt å forklare hvor forskjellig situasjonen i Norge er fra den i EU. Det har vært en grundig gjennomgang av direktivets betydning for Norge, også juridisk. En av konklusjonene fra gjennomgangen er at direktivet er EØS-relevant, men at selve beregningsmetoden ligger utenfor direktivet.

Når det gjelder målet om 10 prosent fornybarandel i transportsektoren har Norge signalisert at dette også skal gjelde for Norge. Et mål om 10 prosent fornybarandel i transportsektoren er krevende for et langstrakt og kaldt land som Norge, men på dette punktet er ikke Norge veldig annerledes enn mange EU-land.

Forslag om at Stortinget kan motta kommisjonens lovforslag

Under behandlingen av en rapport om forholdet mellom EU og Sveits, vedtok Europaparlamentet 7. september en tekst hvor det gis støtte til at Stortinget og parlamenter i andre EØS/EFTA-land skal kunne motta EU-kommisjonens lovforslag direkte, på linje med medlemslandenes parlamenter. En sentral del av Europaparlamentets argumentasjon knyttes til at dette vil være en naturlig konsekvens av Lisboa-traktaten.

Dette er i tråd med norske ønsker, og stortingspresident Dag Terje Andersen viste under sitt offisielle besøk 9.-10. november til dette vedtaket da han i et møte med Europaparlamentets president, Jerzy Buzek, redegjorde for det norske ønsket. Han viste også til at beslutningen ligger hos kommisjonen. Kommisjonen har tidligere avvist en slik mulighet. Spørsmålet er om Europaparlamentets vedtak, og styrkede rolle i forbindelse med Lisboa-traktaten, kan bidra til at kommisjonen vurderer saken annerledes. Et annet spørsmål er på hvilken måte norske myndigheter kan bidra til at kommisjonen vurderer spørsmålet.

Nedenfor følger en kort oppsummering i dansk oversettelse av vedtaket 7. juni. Rapporten det ble stemt over, het *Obstacles with regard to the full implementation of the internal market*.

- bemærker, at der med Lissabontraktatens ikrafttræden hersker usikkerhed om, hvilken EU-lovgivning der gælder for EØS; mener, at dette kan føre til en langsommere gennemførelse af lovgivningen om det indre marked i EØS/EFTA-staterne; opfordrer Kommissionen til at give en vurdering af situationen;
- bemærker, at Lissabontraktaten styrker de nationale parlameters rolle i EU's beslutningsproces; mener, at parlamenterne i EØS/EFTA-staterne på tilsvarende måde burde knyttes nærmere til lovgivningsprocessen i EU i forbindelse med EØS-relevante

forslag; opfordrer Kommissionen til at sende de nationale parlamenter i EØS/EFTA-staterne de lovgivningsmæssige forslag, der sendes til de nationale parlamenter i EU-medlemsstaterne, til orientering;

- opfordrer Kommissionen til at formalisere anmeldelsesproceduren for nye EU-regler og ny EU-lovgivning, der er omfattet af EØS-aftalen, for at mindske kløften mellem vedtagelsen af ny lovgivning og den eventuelle implementering i EØS/EFTA-stater;

Datalagringsdirektivet

Europakommisjonen gjennomfører i øyeblikket en evaluering av datalagringsdirektivet. Offentliggjøringen av arbeidet skulle etter planen ha vært lagt fram 15. september, men er blitt utsatt, og vil ventelig foreligge i løpet av november eller desember.

En eventuell revidering av direktivet ventes gjennomført i 2012. [Det tyske nyhetsmagasinet Spiegel skriver at en revisjon "anses sannsynlig"](#), og viser til at "EU-landenes skepsis har hopet seg opp de siste månedene", og til at kommissær Malmstrøm er skeptisk til direktivet.

Sentralt i evalueringen står forholdet mellom lagringsplikt og ny kommunikasjonsteknologi på den ene siden, og personvern og EUs charter for grunnleggende rettigheter på den andre. Flere medlemsland har ennå ikke iverksatt direktivet.

Tyskland, som i utgangspunktet iverksatte direktivet i 2007, befinner seg nå blant landene som ikke har implisert det. Tysklands iverksettingslov ble satt til side i mars i år, etter at forfatningsdomstolen i Karlsruhe hadde kjent den grunnlovsstridig. Domstolen har ikke kjent sjølve direktivet grunnlovsstridig. Men det foreligger intern uenighet innen regjeringskoalisjonen om hvor raskt et nytt og revidert lovforslag bør legges fram. Justisministeren, som har det primære ansvaret for saksområdet, kommer fra det liberale FDP og er en profilert motstander av direktivet.

Koalisjonspartner CDU, som har innenriksministeren, etterlyser raskere handling fra ministerens side. Wolfgang Bosbach, som er leder i innenrikskomiteen, peker på at det er gått seks måneder siden dommen, og at en eventuell framtidig revisjon av direktivet ikke er til hinder for ny lov og snarlig iverksettelse på tysk side. Mot dette uttaler FDPs statssekretær at justisdepartementet i lys av EUs evaluering "ikke ser noen grunn til forhastet, nasjonal lovgivning".

Sverige har fått en dom mot seg fra EU-domstolen for manglende iverksetting av direktivet. [Den svenske regjeringen la 11. november fram lovforslag](#) om implementering av direktivet. Regjeringen foreslår at data skal lagres i seks måneder, i tråd med EUs minimumskrav. I tillegg til de kravene som direktivet stiller, ønsker man også å lagre opplysninger om mislykkede oppringinger og hvor man befinner seg når en mobilsamtale avsluttes. Opplysningene som lagres skal bare benyttes ved «avslöjande, utredning och åtal av allvarliga brott».

Forslaget åpner for at data kan lagres i andre EU/EØS-land. Morgan Johansson (S), leder av justiskomiteen i Riksdagen, sier til [Dagens nyheter](#) at lagringstiden er for kort til å kunne kartlegge organisert kriminalitet og oppklare voldssaker.

Piratpartiets leder Rick Falkvinge mener at gjennomføringen er en «aldrig tidligere skådad massövervakning». Centerpartiets Johan Linander, sier han hele tiden vært mot direktivet, men sier til Dagens nyheter at «vi vill inte men måst», og at dette er det beste kompromisset man har fått til.

[Jens Holm \(V\) kritiserer regjeringen](#) for ikke å vente med å legge fram forslaget til etter Kommisjonen har evaluert direktivet. Han peker også på at høyesterett i Irland har sendt direktivet til EU-domstolen. Holm har nylig lagt fram en [interpellasjon i Riksdagen om å utsette behandlingen](#) av datalagringsdirektivet.

Regjeringens forslag blir [kritisert av it- og telebransjen](#), som mener at teleoperatørenes utgifter vil være mye høyere enn regjeringens beregninger, og at det er kundene som må betale regningen. Mikael von Otter i IT- og telekomföretagenes branscheorganisation peker også på at kriminelle vil ha interesse av hvilke opplysninger politiet henter ut, og at dette er «ett integritets- och säkerhetsproblem även ur det perspektivet»...

Sverige er dømt i EU-domstolen for ikke å ha implementert direktivet, og en ny uttalelse fra domstolen kan føre til store bøter. Lovforslaget forventes å bli behandlet i Riksdagen rett over nyttår, for å kunne tre i kraft 1.juli 2011.

Romania og Østerrike er blant de øvrige landene som ikke har gjennomført direktivet.

I land som Ungarn og Bulgaria synes problemet å være et annet, nemlig at den nasjonale lovgivningen gir politiet mer vidtgående rettigheter enn hva direktivet legger opp til. I Ungarn kan politiet få innsyn i lagrede data uten å oppgi formål, mens man i Bulgaria kan få utlevert data også ved mildere former for lovbrudd.

I en [rapport lagt fram av EU-landenes datatilsyn](#) (European Data Protection Authorities) i juli, framgår det at flere medlemsland innhenter og håndterer data på en måte som er i strid med direktivet. Det anbefales at direktivet endres på flere områder.

Det er i den norske debatten stilt spørsmål om direktivets forenbarhet med Den europeiske menneskerettighetskonvensjon (EMK), og det er også omstridt hvor nødvendige de innsamlede data er for politiets arbeid. Det er også stilt spørsmål om konsekvensene for ekomarkedet og faren for formålsglidning ved at det åpnes adgang til dataene for andre enn politiet.

Europakommisjonens evaluering vil ventelig bli avsluttet før jul. En eventuell revisjon av direktivet kan komme i 2012. Etter regjeringens syn bør både Norge og andre EU/EØS-land forholde seg til gjeldende direktiv, uten å spekulere i hva eventuelle framtidige endringer i regelverket kan innebære.

Klimapolitikk

EU legger stor vekt på å være en aktør som går foran når det gjelder å sette høye mål for reduksjoner i klimautslippene. Et høyt ambisjonsnivå ble fastslått under det tyske formannskapet i 2007, og muligheten for å heve målet for utslippsreduksjonen innen 2020 fra 20 til 30 prosent er til diskusjon. EU spilte en viktig rolle når det gjaldt å få til 2-gradersmålet under klimatoppmøtet i København.

Ser man bort fra klimapolitikken i seg sjøl, kan også EUs manglende evne til å få med seg Kina og USA på ambisiøse forpliktelser tolkes som et tegn på at unionen sliter med å etablere seg som en sentral, global aktør.

Etter det siste EU-toppmøtet i slutten av oktober meldte enkelte medier at EU skrinlegger muligheten for å heve målsettingen til 30 prosent. I realiteten er beslutningen blitt utsatt. Land som Polen og Italia er blant motstanderne av å øke ambisjonene, mens Tyskland og Storbritannia går sterkest inn for 30-prosentmålet.

Dypvannsboring. EU-kommisjonens meddelelse

Dette spørsmålet var også oppe i forrige Europautvalgsmøte, og ble redegjort for av olje- og energiministeren. EU-kommisjonen fremmet i oktober en meddelelse om sikkerhet knyttet til olje- og gassvirksomhet til havs.

Det var på forhånd ventet at kommissær Oettinger ville foreslå et moratorium på boring, men så langt gikk han ikke. Isteden ble det skissert initiativer som vil komme i tiden fra nå og frem til sommeren 2011. Kommisjonen erkjenner blant annet at det er medlemsstatene som beslutter i spørsmål om moratorium/suspensjon av aktiviteter til havs. Kommisjonen har som mål å få utbredt best practice i hele EU, noe regjeringen nå vurderer hvordan Norge kan bidra til.

Kommisjonen varsler videre at de vil komme med forslag knyttet til betingelsene ved tildeling av lisenser for offshoreoperasjoner og at de vil foreslå endringer innen miljølovgivningen. De ønsker at EU skal ta en ledende rolle i sikkerhetsspørsmål globalt, og oppfordrer EU-selskaper til å bidra til å sette sikkerhetsstandarder og operere med europeiske standarder globalt. Kommisjonen legger opp til en rundebordskonferanse i 2011 om best practice og globale standarder.

Det europeiske rådet og Europaparlamentet vil nå behandle kommisjonens forslag.

Sett fra norsk side vil det være et interessant spørsmål hvorvidt man i et slikt spørsmål, hvor Norge både har betydelige interesser og besitter verdifull kompetanse, vil kunne bidra til utbredning av best practices, og hvorvidt norske eksperter vil bli inkludert i kommisjonens faglige arbeid fremover. Spørsmålet om forholdet til internasjonalt regelverk, særlig Havrettskonvensjonen, er også høyst interessant.

Frontex og grensekontroll

Etter førespurnad frå Frontex har Noreg sendt [fem polititenestemenn til Hellas](#), som skal støtta den pågåande operasjonen på grensa mellom Hellas og Tyrkia.

Frontex har aktivert sin RABIT-innsatsstyrke (*Rapid Border Intervention Teams*) for første

gong, og [175 EU-utsendte personell har blitt beordra til Hellas](#). Hjelpa kom etter [ønske frå grekarane](#) om bistand med grenseovervakinga. Bortimot ni av ti som kjem ulovleg til EU, kjem først til Hellas. Dei fleste via Tyrkia.

Noreg bidreg med fem spesialistar:

- 2 debriefarar (intervjuarar)
- 1 screenar (freistar å finna opphavslend)
- 2 FSO (Frontex-støttepersonell som koordinerer ulike involverte aktørar)

Både [Danmark](#) og [Sverige](#) deltek også.

[EurActiv](#) skreiv 8. november at den blanda patruljen av Frontex-personell og gresk grensepoliti arresterte 115 ulovlege innvandrarar i løpet av få timar. Frontex sitt oppdrag skal i første omgang vara i 2 månader, uttala kommissær Cecilia Malmström til [EUobserver](#).

Styrkinga av det greske vakthaldet har også [støtte frå FN's flyktningbyrå](#), som har vore urolege for mangelen på kontroll over situasjonen i Hellas. Men byrået peikar samtidig på at: «asylum needs must not be overlooked».

Bjarte Vandvik, som er generalsekretær i flyktningsorganisasjonen ECRE, skriv mellom anna følgjande i [eit ope brev til europeiske regjeringar](#): «Frontex, the EU Borders Agency, will send border guards to help Greece to stop migrants from entering across the land border with Turkey. Paradoxically, at the same time, most Member States investing resources and personnel in Frontex operations keep on putting more pressure on the Greek system by sending asylum seekers there. European countries need to be serious about EU solidarity.» Fleire land, [deriblant Noreg](#), har stoppa retur av asylsøkjjarar til Hellas.

[Statewatch](#) har skrivne følgjande kommentar til Frontex-operasjonen i Hellas: «People entering the EU have the right to claim asylum, it will be interesting to see how many are allowed to do so during this operation.»

EØS-finansieringsordningene

Totalt i perioden 2009-2014 vil Norge, Island og Liechtenstein bidra med 357,7 mill. euro per år til utjevning av sosiale og økonomiske forskjeller i Europa. Totalt blir dette om lag 14,4 milliarder kroner, hvorav Norges andel vil være om lag 97 prosent. De største mottakerlandene vil være Polen, Romania, Ungarn, Tsjekkia, Bulgaria og Litauen. En stor andel av prosjektene vil gjelde demokrati, miljø og utvikling.

Minst en firedel av midlene skal brukes på miljø og klima, herunder karbonfangst og -lagring. Det vil også bli lagt vekt på å styrke justissamarbeidet, herunder på asyl, med flere av mottakerlandene. Videre har regjeringen arbeidet for en nysatsing på anstendig arbeidsliv og trepartssamarbeid, i tråd med ønsket fra arbeidslivets parter i Norge. 8 millioner euro vil i femårsperioden bli satt av til et fond som vil bli forvaltet av en norsk institusjon og utformet i nært samarbeid med arbeidslivets parter i Norge. Støtten til det sivile samfunn videreføres ved at nær 99 millioner euro vil bli avsatt til fond for frivillige organisasjoner.

Norge planlegger for øvrig å legge ned sin ambassade i et av mottakerlandene, Slovenia.

Lisboa-traktaten – konsekvenser for EØS-samarbeidet

Lisboa-traktaten medfører en rekke institusjonelle endringer som også får betydning til Norge. Dette gjelder blant annet styrkingen av Europaparlamentet og overføringen av ansvaret for EØS-avtalen fra kommisjonen til Ashton og den nye utenriktjenesten (EEAS). Mye er imidlertid uklart når det gjelder spørsmålet om hvordan disse endringene vil arte seg.

Traktaten er ment å legge til rette for at politiske initiativer blir mer helhetlige og sektorovergripende. Søylestrukturen har forsvunnet, og Lisboa-traktaten fjernet det rettslige skillet mellom indre marked og justis- og innenrikssaker. EU vedtar derfor i økende grad lovgivning som inneholder elementer fra begge områder. EØS-avtalen må finne sin plass innenfor dette nye systemet, og det kan bli mer krevende å oppnå enighet med EU om hvilke EU-rettsakter som skal innlemmes i EØS-avtalen.

Lisboa-traktaten innebærer at EUs nye utenriktjeneste (EEAS) vil få et koordinerende ansvar for FUSP og EØS-samarbeidet på EU-siden. Etableringen av EUs utenriktjeneste vil ifølge regjeringen ikke rokke ved norsk deltakelse og påvirkningsmuligheter i seg sjøl, bl.a. fordi kommisjonen fortsatt vil ha ansvar for de ulike sektorområdene hvor den konkrete regelverksutviklingen finner sted.

Fra norsk side vil utgangspunktet fortsatt være at det er EØS-avtalens saklige virkeområde som danner grunnlaget for samarbeidet, og derved hva som er EØS-relevant. Et viktig spørsmål for Norge er om en økende uklarhet rundt hva som er EØS-relevant i praksis vil få betydning for norske påvirkningsmuligheter og at det stilles spørsmål ved Norges rett til å delta i komitéarbeidet og gi innspill i prosessen med utvikling av regelverk.

Et utviklingstrekk i EU er fremveksten av arenaer der administrative nettverk og EU-byråer har roller når det gjelder å utvikle nytt regelverk og bistå med å sikre korrekt håndhevelse av eksisterende regelverk. Et interessant spørsmål er hvilke inntaksmuligheter Norge her vil ha.

Arbeidet overfor EU kan bli mer krevende fordi Norge mer enn før må forholde seg til endringer i maktbalansen mellom EU-institusjonene. Europaparlamentet har gradvis økt sin betydning etter inngåelsen av EØS-avtalen. Europaparlamentets styrkede rolle kan i utgangspunktet vurderes som positiv, men har også bidratt til å gjøre EU-prosessene mer uoversiktlige og komplekse for utenforland som Norge.

Et interessant spørsmål er i hvilken grad Stortinget og de folkevalgte kan styrke sin kontakt med politikerne i Europaparlamentet, både på individuelt plan, komiténivå og basert på partitilhørighet.

Særlig styrking av kontakt på komiténivå sto i sentrum da stortingspresident Dag Terje Andersen gjennomførte et offisielt besøk til Europaparlamentet 9.-10. november. Det ble under besøket gjennomført møter mellom ledere og medlemmer fra komitéene for spørsmål knyttet til næring, justis, energi og utenriks og forsvar på begge sider.

Et ytterligere spørsmål er hvorvidt en slik utvidet kontakt kan bidra til å sikre tidligere informasjon om lovgivningsprosesser som er innledet, og hvorvidt man også kan bidra til en viss økning i den samlede norske innflytelsen gjennom denne kanalen.

Mer om Lisboa-traktaten

Lisboa-traktaten innebærer to sentrale stillingsendringer: 1. En president for Det europeiske Råd i 5-årsperioder som først og fremst blir en tilrettelegger og koordinator (Herman van Rompuy). 2. En Høyrepresentant for EUs utenriks- og sikkerhetspolitikk og visepresident i Kommisjonen. Høyrepresentanten vil også lede Rådet av utenriksministre og vil med tiden få seg underlagt en egen EU-utenrikstjeneste (Catherine Ashton).

Lisboa-traktaten gir Europaparlamentet større myndighet. Medbestemmelsesprosedyren hvor Europaparlamentet er lovgiver sammen med Rådet, vil omfatte nærmere 100 % av EUs lovgiving. De nasjonale parlamentene får også en økt rolle ved at de skal påse at nærhetsprinsippet ivaretas når EU-lovgivning skal vedtas (dvs. at beslutninger skal tas på lavest mulig nivå). Et nasjonalt parlament kan innen åtte uker etter at et EU-lovforslag er mottatt avgi en uttalelse om hvorfor de anser at et forslag ikke tar hensyn til nærhetsprinsippet.

Stemmereglerne i Rådet er endret til et såkalt dobbelt flertall. Det betyr at når det gjelder vedtak som må fattes med kvalifisert flertall, så må minst 55 % av medlemslandene stemme for. Disse må samtidig representere minst 65 % av EUs befolkning. Dette er ment å sikre balansen mellom små og store land med ulikt innbyggertall (trer i kraft i 2014). Antall områder hvor vedtak skal fattes med kvalifisert flertall i Rådet er også blitt utvidet til 40 nye saksområder.

Lisboa-traktaten kan *i praksis* også få konsekvenser for vår deltakelse og våre påvirkningsmuligheter gjennom EØS-avtalen. Hvis det i tiltakende grad er uklart om og i hvilken grad nye rettsakter er EØS-relevante, kan det bli stilt spørsmål ved EØS/EFTA-landenes rett til å delta i komitéarbeidet og gi innspill i prosessen med utvikling av regelverket.

Arbeidet overfor EU blir også mer krevende på grunn av endringer i maktbalansen mellom EU-institusjonene. Behandlingen i Europaparlamentet gjør at kommisjonens forslag oftere gjennomgår større endringer enn tidligere (som i selsaken). Dette bidrar til å svekke betydningen av deltakelse i ekspertgrupper og annet arbeid overfor kommisjonen, hjemlet i EØS-avtalen, i den forberedende fasen.

Status i arbeidet med EUs nye utenrikstjeneste (EEAS)

Etableringen av EUs nye utenrikstjeneste, European External Action Service, står sentralt i de institusjonelle endringene som følger av Lisboa-traktaten. Det uavhengige EEAS tar over oppgaver og mannskap fra både rådet og kommisjonen og skal ledes av høyrepresentant Catherine Ashton.

I en tid hvor mange framhever at det foregår en drakamp mellom overnasjonale og mellomstatlige aktører i Brussel, sitter Ashton altså både i det *mellomstatlige* rådet, sammen med regjeringssjefene, og på toppen av det *overnasjonale* EEAS.

EU har en felles utenriks- og sikkerhetspolitikk, selv om utenrikspolitikk i utgangspunktet er et nasjonalt anliggende for det enkelte EU-land. Ved ikrafttredelsen av Lisboa-traktaten 1. desember 2009 ble det gjort flere endringer på FUSP-området, som skal bidra til at EU i større grad snakker med en stemme utad. Imidlertid er det det europeiske rådet, hvor regjeringssjefene møtes, som trekker opp linjene for EUs utenrikspolitikk. Det kreves enstemmighet.

Ashtons rolle er dobbelthattet, fordi hun både skal representere den mellomstatlige dimensjonen (rådet) og det overnasjonale fellesskapet, kommisjonen.

EEAS er et nytt organ, uavhengig av både kommisjonen og rådet. Tjenesten samler de fleste av EUs ulike utenrikspolitiske instrumenter (bistand/utviklingspolitikk (delvis), sikkerhet, krisehåndtering) og skal bestå av representanter for hhv. de nasjonale diplomatiske tjenester, fra Kommisjonens utenriksmedarbeidere og fra Rådssekretariatet. EU-delegasjonene blir EEAS' uteapparat og overtok 1. juli rollen som koordinator overfor øvrige medlemsland, en rolle det roterende formannskapetets ambassade hadde tidligere. Målet er altså at tjenesten som sådann skal være operativ fra 1. januar 2011 – men det legges opp til en evaluering i 2013 og først etter det regner man med at EEAS får sin endelige form.

EUs felles utenrikspolitikk er ikke del av EØS-avtalen. Samtidig vil det være viktig at Norge også i fortsettelsen jobber aktivt for at vår stemme blir hørt. Til tross for opprettelsen av EEAS er det etter regjeringens vurdering likevel ikke slik at vi kan forholde oss kun til den nye utenrikstjenesten i utenrikspolitiske spørsmål vis-à-vis EU. Det vil fremdeles være behov for kontakt opp mot hovedstedene, landenes EU-delegasjoner, Kommisjonen, Rådet og Europaparlamentet.

Det har tatt lengre tid å få EEAS på plass enn forutsatt. Utenrikstjenesten, som 1. juli tok over rollen som koordinator overfor medlemslandene, er ment å være operativ fra 1. desember. De færreste anser dette som realistisk. Det kan ta flere år før EEAS, og oppgavefordelingen mellom EEAS og de andre EU-institusjonene, finner sin endelige form.

Én av årsakene til forsinkelsene er nettopp den omfattende byrden av oppgaver som er pålagt Ashton, som altså skal fylle plassen til både utenrikskommissær Ferrero-Waldner og høyrepresentant Solana.

Kritikken av Ashton har til tider vært massiv, som for eksempel da hun ikke fant tid til å reise til det jordskjelvrammede Haiti eller delta i Midtøsten-forhandlinger. Mens de fleste forklarer dette med den strukturelle mangelen som ligger i at hun har for mange oppgaver, peker andre på at det skyldes *både* struktur og Ashtons egen håndtering.

EEAS' operasjonelle budsjett skal fortsatt ligge under kommisjonen, noe som fordrer kontroll og godkjenning fra Europaparlamentets side. Mens parlamentets stilling på mange måter er styrket gjennom Lisboa-traktaten, gjelder dette i utgangspunktet *ikke* utenrikspolitikken. Men gjennom retten til å godkjenne budsjettet, har parlamentet også på dette området *potensielt* sikret seg betydelig innflytelse.

Det har foregått en drakamp mellom parlamentet og medlemslandene når det gjelder EEAS' budsjett og parlamentets rettigheter innen utenrikspolitikken. Støtten til budsjettet for 2011 ble lenge holdt tilbake, og blant de folkevalgte krav var at EEAS' ambassadører skulle måtte stille til høring i parlamentet, og at folkevalgte skulle være med i delegasjoner ved multilaterale og bilaterale forhandlinger. Parlamentet vedtok utenrikstjenestens budsjett 20. oktober.

Parlamentet har også ytret stor misnøye med at toppjobbene i EEAS synes fordelt mellom de største og eldste medlemslandene. Særlig de nye medlemslandene i øst har advart mot en "vestlig gutteklubb". Parlamentet ønsker derfor å vedta et "rekrutteringsmål" for diplomater fra nye medlemsland for å bøte på dette, noe som ifølge en av Ashtons rådgivere vil "kill the service". Frykten er at man ved en slik kvotering vil måtte forfordle svakere kandidater.

Et annet eksempel på EUs utfordringer i forhold til å markere seg med tyngde med sitt nye institusjonelle rammeverk, var da EU i september ikke greide å sikre tilstrekkelig med stemmer til at rådspresident Van Rompuy skulle få anledning til å tale på unionens vegne under FNs generalforsamling. Enkelte har pekt på at dette skyldes amatørmessig diplomatisk håndverk i forkant av avstemningen.

For Norge vil det være av betydning at ansvaret for EØS-avtalen går over fra kommisjonen til den nye utenrikstjenesten. Også her er man inne i en overgangsfase hvor resultatet ennå framstår som uklart. Etter sigende blir det opprettet en egen EØS- eller Norges-desk. Blant spørsmålene er hvorvidt dette vil føre til en bedre koordinering av EUs politikk overfor EØS, og i hvilken grad Ashton og EEAS med sin omfattende portefølje og travle hverdag vil ha tid og anledning til å prioritere EØS-saker.

Det er formannskapslandet som hittil har talt på vegne av EU under FNs generalforsamling. Opplegget med at Van Rompuy skulle representere EU under generalforsamlinga, og kommisjonspresident Barroso under møtet om tusenårsmålene, bidrar neppe til økt klarhet om hva som er EUs telefonnummer, jamfør Henry Kissingers hjertesukk.

NATO-EU

Det fastlåste NATO – EU-forholdet har kommet høyere opp på dagsorden etter at Anders Fogh Rasmussen tok over som generalsekretær i NATO og Catherine Ashton tok over som høyrepresentant for EUs utenriks- og sikkerhetspolitiske saker. Det vurderes som oppløftende at begge de to nye lederne tydelig har gitt uttrykk for at de ønsker å prioritere saken. Mange oppfatter også at det nå finnes et mulighetsvindu for å komme videre i saken gitt at EU er i omforming på det utenriks- og sikkerhetspolitiske området som følge av Lisboa-traktaten og at NATO er i ferd med å ferdigstille et nytt strategisk konsept. I begge organisasjoner har det

vært arbeidet med forslag til konkrete tiltak for å bedre forholdet. Det uavklarte Kypros-spørsmålet står imidlertid stadig i veien og gjør saken svært sensitiv.

Norge har deltatt i ulike initiativer på NATO-siden de siste årene for å finne fram til konkrete tiltak og pragmatiske løsninger for et nærmere samarbeid. I utkastet til NATOs nye strategiske konsept har forholdet til EU fått en tydeligere omtale enn det som hittil har vært vanlig. Fra norsk side er man fornøyd med denne fremhevingen og vil arbeide for at den blir stående i det endelige konseptet som skal vedtas på toppmøtet i Lisboa senere denne måneden.

EUs utenrikspolitikk. Forholdet til Kina. G20

Uenighet om valutaspørsmål og økonomiske virkemidler har ikke bare satt EU og USA opp mot Kina, men i den senere tid forsterket splittelser internt i EU og i forholdet til USA. Amerikanernes forslag forut for G20-toppmøtet i Seoul om å sette en grense for hvor mye et land kan ha i eksportoverskudd, var tydelig rettet mot eksporterende stormakter som Kina og Tyskland. Forslaget ble da også umiddelbart avvist fra både Berlin og Beijing.

Statsminister Jens Stoltenberg advarte i kjølvannet av dette mot at drakampen om valutakurser og handelsbetingelser skulle føre til handelskrig.

Mens kineserne lenge har vært beskyldt for å styrke sin konkurranseevne på andres bekostning ved å holde valutakursen kunstig lav, mottok også USA mye kritikk for sin sentralbanks nylige beslutning om å trykke 600 milliarder dollar i den nærmeste tiden. Også land som Brasil, Sør-Afrika og Tyrkia har kritisert dette. Tysklands finansminister, Wolfgang Schäuble, kalte beslutningen ”rådvill”.

Å komme i inngrep med voksende stormakter som Kina, India, Brasil og Sør-Afrika regnes som et av de viktigste virkemidlene for å styrke EU som global aktør i kjølvannet av Lisboa-traktatens ikrafttredelse. Den nye utenrikstjenesten, EEAS, og utviklingen av såkalte strategiske partnerskap, vil her stå sentralt.

Forholdet til slike land har vært tema for flere toppmøter i høst. Det er blitt avholdt toppmøter med Sør-Afrika og Kina, samt et EU-Asia-toppmøte. De fleste observatører mener at [toppmøtene har hatt begrenset effekt](#) når det gjelder å nydefinere EUs forhold til disse aktørene og fylle de strategiske partnerskapene med innhold. Særlig toppmøtet med Kina har blitt framstilt som friksjonsfylt og til dels mislykket. Det framheves samtidig at friksjonen under toppmøtet er blitt overdrevet i pressen, og at den klare kinesiske talen i sentrale spørsmål ikke var mer enn man kunne vente.

Noe av friksjonen hang sammen med EUs klare budskap om at Kina måtte endre sin valutapolitikk og la mynten yuan (renminbi) flyte friere. Kinas kunstig lave valutakurs sikrer landets eksportbedrifter en bedre konkurranseevne enn hva de ellers ville ha hatt, og valutaspørsmålet har derfor vært en sentral kilde til friksjon også i forholdet mellom Beijing og Washington.

Statsminister Wen Jiabao skal ha svart på EUs valutauspill med en advarsel om ikke å hive seg for lett med i «koret til dem som utøver press», med tydelig adresse til president Obama

og finansminister Geithner, og med å avlyse en felles pressekonferanse. Internt i EU skal enkelte ha stilt seg kritisk til at man valgte å gå så offentlig til verks i budskapet til Kina.

Kineserne skal på sin side ha tatt opp spørsmålet om status som markedsøkonomi og forbudet mot våpeneksport, uten at nevneverdig framgang ble oppnådd. Dette førte til misnøye på kinesisk side, samtidig som at særlig Sverige skal ha vært misfornøyd med at man fra EUs side ikke la større vekt på menneskerettighetsspørsmål.

Under sitt Europa-besøk var statsminister Wen Jiabao også innom Hellas, Italia og Tyrkia. I disse landene ble det inngått verdifulle kontrakter, og særlig Kinas bistand til Hellas er av enkelte blitt utlagt som at Kina kjøper seg ytterligere innflytelse på europeisk territorium.

Toppmøtet med Kina understreker på mange måter utfordringene EU står overfor når det gjelder å posisjonere seg som en global aktør, særlig overfor et Kina i sterk økonomisk vekst og med en stadig mer selvbevisst opptreden på den internasjonale arenaen. «EU har i lang tid hatt [problemer med å finne det riktige beinet å stå på i forholdet til Kina](#)», som Hegnar.no skriver. Det er enighet i EU om at man ved neste korsvei bør makte å fylle møtene med mer substans.

Håndteringen av forholdet til Kina vil bli en viktig test på hvor godt og hvorvidt høyrepresentant Ashton og den nye utenrikstjenesten (EEAS) vil hankses med sine nye oppgaver. Ashton skal i desember legge fram den første framdriftsrapporten om det strategiske partnerskapet med Kina.

Under EU-Asia-toppmøtet ble det for øvrig inngått en frihandelsavtale med Sør-Afrika; fire år etter at EFTA og Norge gjorde det samme.

EU 2020

EUs nye vekst- og sysselsetningsstrategi, *Europa 2020*, settes nå ut i livet. Strategien har fem hovedmål; økt sysselsetting, økt forskning, klima- og energimål, utdanningsmål og fattigdomsreduksjon. Etter Rådets endelige godkjenning og lansering av den nye strategien 17. juni i år, har fem av syv planlagte *flaggskipsinitiativ* blitt lansert. De resterende vil komme før jul eller i første halvdel av 2011.

I tillegg knyttes en rekke initiativ og satsningsområder i EU nå opp mot strategien. Ikke minst gjelder dette tiltak som berører det indre marked. *Flaggskipsinitiativene*, som operasjonaliserer de fem hovedmålsetningene, vil bli prøvekluten på EUs evne til å gjennomføre Europa 2020-strategien. UD og NHD følger disse initiativene tett, og forsøker å komme i inngrep med dem etter hvert som de omsettes i praksis.

Professor og tidligere kommissær Mario Monti presenterte 10. mai 2010 sin rapport, "En ny strategi for det indre marked", for president Barroso og Europakommisjonen. Rapporten tar opp i seg en rekke forslag og peker på områder hvor det er behov for å opprettholde eller bedre det indre markedet.

Som oppfølging av Monti-rapporten la Kommisjonen 27. oktober frem en melding om det indre marked, *Single Market Act*. Meldingen er oppfølgingen og operasjonaliseringen av Montis arbeid. Det foreslås et trettittalls tiltak som skal iverksettes innen 2012 for å styrke det

indre marked. Flere av disse vil kunne være EØS-relevante. Tiltakene vil bidra til oppnåelsen av målsetningene i Europa 2020-strategien. Særlig gjelder dette på områdene innovasjon og industripolitikk, og særlig berøres små- og mellomstore bedrifter i Europa. Dette er en prosess som derfor blir viktig også for Norge.

Forslag til nytt EU-direktiv om forbrukerrettigheter

EU-kommisjonen la 8. oktober 2008 fram forslag til et nytt direktiv om forbrukerrettigheter. Forslaget er tenkt å erstatte fire gjeldende forbrukerverndirektiver (om fjernsalg, dørsalg, forbrukerkjøp og urimelige avtalevilkår), som alle er gjennomført i norsk rett.

Gjeldende forbrukerverndirektiver er minimumsharmonisert, dvs. at medlemsstatene kan gi regler som i større grad beskytter forbrukerne. Kommisjonen viser til at ulik lovgivning i landene skaper barrierer for det indre markedet, og at dette er til ulempe både for forbrukere og næringsdrivende. Det foreslås derfor totalharmonisering, dvs. at det innenfor direktivets virkeområde ikke kan gis nasjonale regler som avviker fra direktivet.

Mange frykter at det nye direktivet, slik det er utformet, vil innebære en svekkelse av forbrukervernet i norsk rett på flere punkter. Forslaget har fått negativ oppmerksomhet i norsk opinion.

Forslaget er nå til behandling i rådet og i Europaparlamentet. Det ligger an til å bli store endringer i forhold til det opprinnelige forslaget. Norge har gitt innspill til direktivforslaget bl.a. gjennom en EFTA-uttalelse. JD og BLD samarbeider om oppfølgingen.

Utgangspunktet er at forbrukerrettighetene i norsk rett ikke skal svekkes samlet sett.

Det skal gis uttrykk for en preferanse for minimumsharmonisering. Det kan imidlertid ikke fullt ut gjelde på generelt grunnlag, men må også avgjøres for det enkelte spørsmål.

Regjeringen arbeider for å påvirke slik at direktivet skal gi mulighet til å videreføre norske regler bl.a. om 5 års reklamasjonsfrist for ting som er ment å vare vesentlig lenger enn to år og at vurderingen av urimelige avtalevilkår skal være mest mulig fleksibel.

Europaparlamentets komite for indre marked og forbrukerbeskyttelse (IMCO) behandler for tiden forbrukerdirektivet. Saksordføreren presenterte i juni et endret forslag til direktivtekst. EØS/EFTA-landene leverte 1. oktober en uttalelse til endringsforslaget.

Makrellsaken

Makrellbestanden i Nordøst-Atlanteren er en stor verdifull fiskeressurs, som frem til ifjor ble forvaltet gjennom en trepartsavtale mellom kyststatspartene Norge, EU og Færøyene. Den senere tid har makrellen også beveget seg inn i islandske havområder, og dette har ført til så godt som ubegrenset fiske etter makrell med islandske fartøy. Dette fisket kommer i tillegg til den vitenskapelig anbefalte kvoten.

Det har i år vært avholdt fire forhandlingsrunder mellom kyststatene hvor også Island, som krever en andel av makrellen, har deltatt. Så langt har det dessverre ikke vært mulig å komme

frem til en løsning, og i mangel av enighet har Island ensidig fastsatt en kvote på 130 000 tonn uten å legge frem noen begrunnelse eller dokumentasjon som kan rettferdiggjøre et slikt kvotekrav. Sommerens forskningstokt viser at det for tiden er stor utbredelse av makrell i Islands og Færøyenes soner, men det er viktig å merke seg at dette dreier seg om fisk som er på beitevandring, og at bildet stadig endres. Makrellens vandringsmønster er uforutsigbart, men langsiktige kyststatsavtaler har tradisjonelt bygget på solide vitenskapelige data og målinger over tid.

Fraværet av en kyststatsavtale har skapt en uheldig situasjon, som ble ytterligere forverret ved at også Færøyene benyttet fraværet av en kyststatsavtale til å bevilge seg en uforholdsmessig høy unilateral makrellkvote for 2010. Denne er på 85 000 tonn, som er tre ganger så stor som den tradisjonelle færøyske andel.

Norge og EU har opprettholdt sine kvoter på samme nivå som tidligere, med utgangspunkt i rådgivningen fra Det internasjonale råd for havforskning (ICES). Med samme holdning som Island og Færøyene ville Norge og EU kunne bevilget seg selv svært store kvoter. Bestanden er for tiden i god forfatning, men over tid ville slikt overfiske kunne føre til potensielt katastrofal skade for bestanden.

Norge har reagert mot Islands og Færøyenes opptreden med å innføre forbud mot landinger av fangster fra islandske og færøyske fartøy. Dette følger av norsk lovgivning (forskrift fra 1993) om å forby ilandføring av fangst bestående av fisk fra fiskebestand av felles interesse med andre stater som ikke er gjenstand for omforent bestandsregulering, eller som er underlagt norsk regulering. Norge ønsker å arbeide målrettet for en helhetlig og rettferdig kyststatsavtale.

Fordelingen Norge og EU imellom ivaretas av den bilaterale avtalen som ble inngått i januar 2010. Denne skal sørge for at den relative fordelingen mellom Norge og EU ligger fast, også etter at nye kyststater kommer inn i folden gjennom en ny multilateral avtale. Neste forhandlingsrunde, har planlagt oppstart i Oslo 25. november 2010.

EUs håndtering av økonomikrisen

En måned etter Lehman Brothers' kollaps hadde EU klar en anbefaling om retningslinjer for støtte til "systemviktige finansinstitusjoner". Allerede da ble spørsmålet om innskuddsgarantier reist. Medio desember samme år ble fokus rettet mot ønskelige fiskale stimuli for å motvirke krisens realøkonomiske utslag og EUs "Recovery plan" ble vedtatt med anbefaling om bruk av midlertidige fiskale stimuli tilsvarende 200 mrd €, 1,5 % av EUs BNP. Sviktende skatteinntang og økte utgifter bidro til offentlig gjeldsopphoping, som fikk full oppmerksomhet ved avsløringen av status for gresk gjeld i januar 2010. Fra medio februar til medio mars pågår det hard drakamp om hvordan problemet skulle løses og situasjonen toppet seg ved at Merkel tar til orde for at land som bryter budsjett disiplinen kan kastes ut av eurosone.

Situasjonen ledet til at toppmøtet 25. mars nedsatte Rompuys "task force" bestående av finansministrene fra EU27 for å finne en langsiktig løsning, mens de akutte problemene besto. Markedsuroen spredde seg til andre land og truet med å bli akutt. Tidlig i mai ble det offentliggjort et bilateralt kredittarrangement fra Euro-land til Hellas kombinert med et IMF stabiliseringsprogram. (Pakken aksepteres av det greske parlament 6. mai.)

Tiltaket viste seg utilstrekkelig for å stabilisere markedet og 10. mai offentliggjøres EUs midlertidige krisefinansieringspakke som sammen med IMF's bidrag utgjør hele 750 mrd Euro – mer enn to norske årlige BNP - for Euroland i betalingsvanskeligheter (samtidig som ESB, ”autonomt”, annonserer å ville styrke likviditeten ved oppkjøp av offentlige og private verdipapirer mot en pengepolitisk sterilisering.) Ordningen holdes formelt utenfor EU-systemet gjennom etablering av European Financial Stability Facility (EFSF) som et selskap for administrasjon av midlene lokalisert i Luxemburg og operativt fra juli 2010. Arbeidet med løsning av gjeldsproblematikken foregår på flere plan. Kommisjonen la 12 mai fra en plan om halvårlig (”semester-”) gjennomgang av medlemslandenes budsjettutkast før disse vedtas med fokus ikke bare på underskudd, men på gjeldsutvikling og utvikling i *konkurranseevne*. Planen fikk prinsipiell tilslutning på junitoppmøtet hvor Storbritannia sikret seg ”opt-out”. Det arbeides også med modalitetene for å gjøre ordningen med EFSF permanent. Det sittende toppmøte (28. – 29. okt.) behandler bl. a. også disse spørsmål.

Bankavgifter og skatter på finanstransaksjoner

To saker knyttet til skattlegging av finanssektoren har vært på Ecofins agenda denne høsten. Diskusjonen om bankavgifter baserer seg på et forslag fra kommisjonen om nasjonale avgifter på bankvirksomhet til finansiering av avviklingsfond. Flere medlemsstater har allerede innført slike avgifter, men utformingen og formålet varierer mellom landene. Det er ikke enighet om en felles tilnærming. Blant annet er det uenighet om hvorvidt en slik avgift kun skal kunne benyttes til å finansiere fond med et spesifikt formål, eller kunne gå inn i statsbudsjettet på vanlig måte. I tillegg diskuterer Ecofin en felles tilnærming til skatt på finanstransaksjoner på globalt nivå. Her har tilbakemeldingen fra medlemslandene vært relativt lunken. Blant annet Sverige er svært negative til innføringen av en slik skatt.

Ny europeisk tilsynsstruktur:

Europaparlamentet vedtok den 22. september den såkalte tilsynspakken. Pakken består av flere forordninger som til sammen etablerer en ny europeisk tilsynsstruktur. I den nye strukturen opprettes et nytt organ for overvåkning av systemrisiko og dessuten tre uavhengige tilsynsorganer, som erstatter dagens tilsynskomiteer, og som skal drive tilsyn på mikronivå. Det vil bli gitt en oversikt over hovedinnholdet i tilsynspakken, herunder over hvilken deltakelse Norge og de øvrige EØS-EFTA landene er tiltenkt i de nye organene. Videre vil det bli gitt en oversikt over konstitusjonelle sider ved en eventuell innlemmelse av tilsynsforordningene i EØS-avtalen med påfølgende gjennomføring i norsk rett.

De internasjonale prosessene vil først og fremst ha betydning for Norge ved at endringer i gjeldende EU-regelverk på finansmarkedsområdet tas inn i EØS-avtalen. Det er allerede vedtatt to revisjoner av *EUs kapitalkravsdirektiv* som endrer kravene til kjernekapital og likviditet for banker, og innfører regler om godtgjørelse for banker og verdipapirforetak. EU-kommisjonen har hatt på høring en tredje revisjon av kapitalkravdirektivene, og i lys av Basel III-reglene vil det senere bli lagt frem forslag til nye direktivendringer.

Kommisjonens arbeidsprogram for 2011

EU-kommisjonen presenterte i slutten av oktober [arbeidsprogrammet](#) for neste år, og i [pressemeldinga](#) blei fem prioriteringar trekt fram for 2011:

- Oppretthalda den sosiale marknadsøkonomien (mellom anna lovverk for handtering av framtidige bankkriser).
- Gjenoppretta vekst når det gjeld arbeidsplassar.
- Styrkja rettane, fridomen og rettferda til borgarane (til dømes styrking av forbrukarrettane).
- Europa som aktør på den globale scenen (mellom anna støtte til den nye utanrikstenesta).
- Få mest muleg ut av politikken i EU (vektlegging av til dømes smart regulering).

Arbeidsprogrammet har [fire vedlegg](#), der det første tek føre seg strategiske initiativ som Kommisjonen forpliktar seg til å levera i 2011. Deriblant finn ein følgjande:

- Følgja opp [lovframlegga frå 29. september](#), retta mot betre styring av offentlege finansar og styring av makroøkonomiske forhold.
- Direktiv om energieffektivisering og -sparing.
- Revidering av Arbeidstidsdirektivet.
- Revidering av statsstøttoreglar på tenesteyting av alminneleg økonomisk interesse.
- Juridisk instrument for europeisk kontraktsrett.

Eitt av dei andre vedlegga tek føre seg tiltak i førebuing, der mellom anna framlegget om gjennomgang av Datalagringsdirektivet er nemnt.

EU-kommisjonen presenterte 4. november [ei ny strategimelding om vern av persondata](#). I arbeidsprogrammet følgjer dei opp meldinga, og varslar revisjon av [personverndirektivet frå 1995](#) etter at høyringsfristen går ut i [januar](#).

På [miljøsida](#) ønskjer Kommisjonen i 2011 å få på plass ei melding om lavkarbonøkonomi i EU fram mot 2050, eit vegkart for ressurseffektiv økonomi samt ei kvitbok for transportsektoren.

Arbeidsprogrammet skal presenterast i dei ulike medlemslanda i EU. I ein [tale på eit COSAC-møte i oktober](#) uttrykte kommisjonspresident Barroso at dei ulike nasjonalforsamlingane bør trekkjast tidlegare inn i utforminga av arbeidsprogrammet, og føreslo mellom anna å bruka sommarmøtet i COSAC til slik planlegging.

EUs energistrategi 2011-2020 og infrastrukturpakken

[EU-kommisjonens strategi](#) definerer prioriteringer og tiltak på energiområdet for de neste ti årene. Strategien legger vekt på energieffektivitet, og peker på boliger og transport som sektorer med et stort potensial for energisparing. En detaljert plan for energieffektivisering vil bli presentert våren 2011.

Et annet prioritert område er utbygging av infrastruktur, hvor målet er et integrert energimarked i EU innen 2015. Allerede 17. november vil Kommisjonen legge fram forslag til raskere og enklere prosedyre for [utbygging av infrastruktur](#). Her vil det være snakk om en storstilt utbygging og oppgradering av kraftlinjer fram til 2020, blant annet et europeisk "super grid". På pressekonferansen om energistrategien 10. november sa energikommissær Günther Oettinger at det er behov for 8000 milliarder kroner for å effektivisere og modernisere energinettet i Europa de neste ti årene.

Strategien legger også vekt på å skape en felles, koordinert energipolitikk mot tredjeland. Blant annet ønsker EU å inngå rammeavtaler med sentrale leverandører og transitland. Det er ønske, innenfor rammene av naboskapspolitikken, å utvide antall land som er med i [energifelleskapstraktaten](#).

[Europlitics oppsummerer de første reaksjonene](#) på strategien. Claude Turnes, De grønne, mener strategien «has a shocking pro-nuclear bias» og at forslaget om energieffektivitet mangler bindende mål. Den europeiske forbrukerorganisasjonen, BEUC, uttaler at «consumers are still waiting to reap the benefits of the liberalisation of the energy market».

Norge er ikke nevnt hverken i strategien eller i vedlegget.

EU-kommisjonen vil i løpet av de neste 18 månedene legge fram konkrete initiativ og lovforslag. Strategien vil bli diskutert på et eget energitoppmøte 4. februar 2011.

Dagen før energistrategien ble lagt fram lanserte Kommisjonen utlysningene av seks til åtte [prosjekter innenfor karbonfangst/lagring](#) og minst 34 prosjekt innenfor fornybar energi. Initiativet omtales som NER 300. Prosjekter kan få dekket inntil 50 prosent av investeringskostnadene. Finansieringen kommer fra EUs salg av klimavoter.

Fredric Hauge i Bellona sier til Dagens Næringsliv at han er skuffet over at Norge ikke får plass i NER 300, heller ikke som lagringssted, og mener norske myndigheter har vært for lite aktive overfor EU. Han får ikke støtte fra Statoils talsmann Øistein Johannessen som mener det vil være behov for norsk kompetanse og tjernester.

Ny utvidingsrapport frå EU-kommisjonen

EU-kommisjonen presenterte 9. november sin [årlege rapport](#) om status for aktuelle nye medlemsland.

Når det gjeld Island viste ein til [framgangen i konsolideringa av offentlege finansar og gjenoppretting av det finansielle systemet](#). Samtidig trakk rapporten fram at den islandske opinionen verkar usikre på om dei ønskjer EU-medlemskap, og Kommisjonen ber difor islandske styresmakter sørgja for god nok informasjon om kva eit EU-medlemskap inneber.

Kommisjonen meiner vidare at [Montenegro bør få status som kandidatland](#), i same kø som Kroatia, Makedonia, Tyrkia og Island allereie står i. Her er det Kroatia som skal vera nærmast eit EU-medlemskap, og landet får skryt for stadige framsteg i forhandlingsprosessen. Når det gjeld den tyrkiske søknaden peika rapporten mellom anna på følgjande hindring: «there is no progress towards normalisation of bilateral relations with the Republic of Cyprus».

Elles slår Kommisjonen fast at utvidinga frå 15 til 27 land (i perioden 2004-2007) styrka EU-landa sine evner til å møta den økonomiske krise, særleg på grunn av auka handel mellom medlemslanda.